

Eesti keel Eestis teise keelena

Eesti etnolingvistiline koosseis 20. sajandil

- 1922. a rahvaloenduse järgi elas Eesti Vabariigis 1 107 000 inimest, neist eestlasi 92,4%.
- 1934. a rahvaloendus andis Eesti elanikkonnaks 1 126 000 inimest, neist eestlasi 92,9%. Kokku elas Eestis 51 rahvuse esindajaid, tuhande piiri ületasid peale eestlaste veel venelased (92 700), sakslased (16 300), rootslased (7600), lätlased (4400), poolakad (1600), soomlased (1100).
- Pärast II maailmasõda toimunud suur muutus rahvastiku koosseisus on seotud vene keelt rääkivate inimeste massilise sisserändega NSVL-i teistest piirkondadest, eriti aastatel 1947–52 ja 1970. aastatel (vt tabel 1).
- 2000. a rahvaloenduse järgi elab Eestis kokku 1 370 052 inimest (146 rahvust), neist räägib eesti keelt teise keelena 167 804.

Tabel 1. Rahvused Eestis (protsentides)

Aasta	Eestlased	Venelased	Sakslased	Rootslased	Juudid	Muud
1934	92,9	3,8	1,5	0,7	0,4	0,7
1959	74,6	20,1	0,1		0,5	4,7
1970	68,2	24,7	0,6		0,4	6,1
1979	64,7	27,9	0,3		0,3	6,8
1989	61,5	30,3	0,2			8,0
2000	67,9	25,6	0,1			6,4

Eesti keele võorkeelena õpetamise algus

1803. a hakati Tartu ülikoolis õpetama eesti keelt. Õppijad olid peamiselt sakslastest teoloogiaüliõpilased, kes vajasisid eesti keelt oma töö jaoks.

1920.–30. aastatel õpetati eesti keelt vähemusrahvuste koolides.

Eesti keele teise keelena õpetajate ettevalmistamine

- Alustati Tallinna Pedagoogilises Instituudis (alates 1982. a)
- Lisandus Tartu Ülikool (alates 1989. a)

Tänapäeval valmistatakse õpetajaid ette Tallinna Ülikooli eesti keele ja kultuuri instituudis (<http://www.tlu.ee/>), Tartu Ülikooli eesti ja üldkeeleteaduse instituudis (<http://www.ut.ee/>) ja Tartu Ülikooli Narva kolledžis (<http://narva.ut.ee/>).

MTÜ Eesti Keele kui Teise Keele Õpetajate Liit (<http://www.eestikeelteisekeelena.ee>)

Koolitab ja nõustab õpetajaid metoodika alal; koostab ning levitab trükiseid ja metoodilisi materjale, aitab korraldada üliõpilaste koolipraktikat.

Eesti keele kui teise keele õpetamine venekeelses koolis

- algab lasteaiast / 1. klassist kohustuslikuna alates 2000/01. õa.

Eesti keele õppimise võimalused vene õppekeele koolides:

- eesti keele kui teise keele ainetunnid (2–4 tundi nädalas);
- nn Estica-tsükkel (eesti kirjandus, kodulugu, kultuurilugu, muusika, maateadus jne);
- keelekümbelse programm (vt <http://www.kke.ee/>):
 - varase keelekümbelse klassid (alates 2000/01. õa),
 - hiliskeelekümbelse klassid (alates 2003/04. õa).

Aastal 2009 töötab varase keelekümbelse programmi järgi 24 lasteaeda ja 14 kooli. Hiliskeelekümbelse klassid on avatud 20 koolis.

2007. a sügisel algas vene õppekeele gümnaasiumide süsteemne üleminek osalisele eestikeelsele aineõppele (vt <http://www.hm.ee/index.php?046922>).

Integratsiooni Sihtasutus (<http://www.meis.ee/>)

Loodi 31. märtsil 1998 Eesti Vabariigi valitsuse poolt eesmärgiga algatada, toetada ja koordineerida Eesti ühiskonna integreerumisele suunatud projekte:

- Keeleõpe lastele ja noortele; keelelaagrid ja pereõpe. Praktiline keeleõpe väljaspool traditsioonilisi koolitunde annab noortele võimaluse suhelda eakaaslastega, tutvuda eestlaste olmega, arendada väljendusjulgust ja kõnekeeleoskust.
- Täiskasvanute keeleõpe.
- Tasuta keelekursused avaliku sfääri töötajatele (politseinikud, meedikud, päästetöötajad, venekeelsete koolide õpetajad).
- Projekt Interest: riikliku eesti keele tasemeeksami sooritajatele makstakse tagasi 50% keele õppimiseks kulutatud rahast.

Uusimmigrandid Eesti haridussüsteemis. Teismeliste välisriigist saabujatele on koostatud eesti keele õpperaamat „Astu sisse!“, sellele lisandub õpetajaraamat ja laiemale auditooriumile suunatud käsiraamat.

Eesti keele oskuse mõõtmine

• Keeleseadus sätestab, et eesti keelt peavad oskama ja kasutama avaliku sektori töötajad, teatud valdkondades ka erasektori töötajad. Keeleoskust kontrollib Haridus- ja Teadusministeeriumi valitsemisalas tegutsev Keeleinspeksioon, mis valvab keeleseaduse, keeleoskust ja keelekasutust reguleerivate õigusaktide täitmise üle (<http://www.keeleinsp.ee/>).

• 1998–2007 rakendati 3-astmelist süsteemi (algtaase, kesktaase ja kõrgtaase), mis toetus ESU (English Speaking Union) 9-astmelisele skaalale.

• Alates 1. juulist 2008 alustati üleminekut uuele Euroopa Nõukogu tasemesüsteemile Euroopa keeleõppe raamdokumendi alusel.

• Tunnistusi tasemeeksami sooritamise kohta väljastab Riiklik Eksami- ja Kvalifikatsioonikeskus (<http://www.ekk.edu.ee/>).

Eesti kodanikuks soovija peab sooritama vähemalt B1-taseme eesti keele eksami.

Valik kirjandust

Eesti keele suhtluslävi. Koost Martin Ehala, Suliko Liiv. Strasbourg: Council of Europe Publishing, 1997.

Martin Ehala, Krista Kerge, Katrin Niglas, Hille Pajupuu, Mait Raava, Eesti keele kui teise keele õpetajate pädevusmudel ja koolitusvajadus: uurimuskokkuvõte. Tallinn: Eesti Keele Sihtasutus, 2002.

Kümme aastat eesti keele kui teise keele õppematerjale 1991–2001. Retsensioonid ja ülevaateartiklid. Tallinn: Talmar & Põhi, 2002.

Silvi Vare, Eesti keel vene koolis. Tallinn: Eesti Keele Sihtasutus, 2004.

Vaatmiku on teinud Emakeele Selts, Eesti Kirjandusmuuseum, Haridus- ja Teadusministeerium. Tekst: Anastassia Zabrodskaja. Vormistus: Margus Nõmm, TÜ multimeediatallitus 2008.